

Toespraak Commandant Luchtstrijdkrachten

Luitenant-generaal A. Schnitger

Woensdag 4 mei 2016, voormalige Vliegbasis Soesterberg

Civiele en militaire autoriteiten, veteranen, post-actieven, dames en heren, jongens en meisjes, graag heet ik u allen hartelijk welkom op de voormalige Vliegbasis Soesterberg, waar wij ons bevinden op de paradeplaats voor het oudste monument van de Militaire Luchtvaart, het monument voor de gevallen kameraden, dat dateert uit 1923.

Een speciaal woord van welkom richt ik graag tot**{welkomstwoord eventueel nader specificeren aan de hand van lijst van genodigden, CvK, Burgemeesters, militaire attachés}**

Dames en heren,

Laat ik beginnen, te zeggen dat ik uw aanwezigheid hier, op deze vierde mei, zeer op prijs stel. U kent allemaal de goede traditie van de jaarlijkse dodenherdenking. Vanavond is er in Amsterdam de nationale dodenherdenking bij het Monument op de Dam, vanochtend zijn wij hier als Koninklijke Luchtmacht en Commando Luchtstrijdkrachten bijeen op deze vertrouwde grond, onze historische bakermat Soesterberg, om in het bijzonder stil te staan bij de gevallen van de militaire luchtvaart.

Lange tijd concentreerde de plechtigheid zich hier uitsluitend op de herdenking van de gesneuvelden uit de oorlogsjaren 1940 – 1945. Maar in de loop der jaren heeft de 4 mei herdenking een bredere betekenis gekregen en dat vind ik een goede zaak. Vandaag herdenken wij *alle* slachtoffers van oorlogsgeweld. Voor de luchtmacht betekent dit dat wij *ook* de gesneuvelden herdenken, die zijn

gevallen bij krijgshandelingen ná 1945, zoals in het voormalig Nederlands-Indië in de periode 1945 – 1950, in het voormalig Nederland Nieuw Guinea, en tijdens de talrijke crisisbeheersings- en vredesoperaties in de periode na de Val van de Berlijnse Muur.

Het Defensie Helikopter Commando, het DHC, is een van de omvangrijkste onderdelen van het Commando Luchtmacht en de maritieme helikopteroperaties vormen een belangrijk aandeel van het takenpakket dat het DHC uitvoert. Flink wat mannen en vrouwen binnen het DHC dragen het uniform van de Koninklijke Marine. Zij zetten de trotse traditie voort van de Marine Luchtvaartdienst, de MLD, een traditie die teruggaat tot 1917, volgend jaar een eeuw geleden. Ook de gevallen van maritieme militaire luchtvaart gedenken wij vandaag op deze plek.

Nederland kent al een ongekend lange periode van vrede, al meer dan 70 jaar wordt ons grondgebied niet meer geteisterd door de gesel die oorlog heet. Die vrede is een zeer groot goed. Wij hebben allemaal de recente beelden op ons netvlies van de gruwelen die IS in het Midden-Oosten, in Syrië pleegt, maar ook in Parijs en Brussel. Wij zien allemaal hoe landen uiteen gescheurd worden en kennen de consequenties: ongekende vluchtelingenstromen, op drift geraakte mensenmassa's, die vaak hun leven riskeren in wrakke bootjes. De drenkelingen, onder wie vele vrouwen, kinderen, peuters, zelfs baby's, het zijn onverteerbare zaken. En dan, nog dichterbij huis de recente terreuraanslagen in Parijs, in Brussel. Ook voor ons in vreedzaam Nederland is de oorlog – letterlijk en figuurlijk – ‘om de hoek’.

De mannen en vrouwen van de luchtmacht zetten zich dag in, dag uit, 24/7, in voor een veilig en vreedzaam Nederland en dat doen zij met passie en met een professionaliteit die in binnen- én buitenland respect en bewondering afdwingt.

De meest in het oog lopende operaties van de KLU zijn Minusma en Op Inherent Resolve van ATFME. Beide operaties vragen veel van personeel en materieel. De afgelopen jaren heeft het elastiek van LSK strak gespannen gestaan en dit eist zijn tol van ons personeel door de hoge uitzendruk. Zo overhandigde ik recent een SM van DHC zijn nummer 11 voor de Herinnerings Medaille Vredesops maar ik weet dat recent ook al een no. 14 is uitgereikt. Niet aan een luchtmachter van 55+ maar aan luchtmachter van rond de 40. Rekent u zelf maar uit hoe lang zij de laatste 15 jaar van huis zijn geweest.

Door de hoge uitzendruk en het hoge verbruik van vliegers in het uitzendgebied staat de materiële gereedheid in NL sterk onder druk. Met als gevolg dat de getraindheid van ons vliegend personeel sterk gedaald is. De grens wordt in de nabije toekomst bereikt. De prijs voor het feit dat de luchtmacht te klein is geworden maar tegelijkertijd een teken van het ongelofelijke doorzettingsvermogen en de kwaliteit van ons personeel. Dat maakt je als commandant een rijk mens en geeft je tegelijkertijd als commandant de verantwoordelijkheid geen misbruik te maken van het personeel. Die verantwoordelijkheid moet zwaar wegen maar kan nooit lichtvaardig worden ingezet als rem op operaties. Veiligheid heeft immers geen absolute waarde, veiligheid is een individuele en collectieve balanceer act.

In andere tijden zijn voor het werken aan vrede en veiligheid offers gebracht. In ‘wars of choice’ zoals tijdens de laatste decennia is dat geen optie. Helaas moeten we er rekening mee houden dat ‘wars of necessity’ weer actueel kunnen worden. De geschiedenis leert, dat dan de aantallen offers vaak groot, zeer groot zijn. Wie de boeken er op naslaat en de aantallen slachtoffers en gesneuvelden op zich laat inwerken, gaat het al snel duizelen. Maar vaak zeggen de persoonlijke verhalen van individuen, direct betrokkenen, veel meer dan de kille totaalcijfers. Ter illustratie wil ik vandaag stilstaan bij één familie die in de

Tweede Wereldoorlog grote offers bracht. Hun verhaal staat vandaag symbool voor *alle* gevallen die wij hier vandaag herdenken.

Bij het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog woonde de familie Limbosch in het toenmalige Nederlands-Indië. Vader Gustave Limbosch, ambtenaar bij de Topografische Dienst, leefde met zijn gezin – vrouw, twee dochters en drie zoons – in Batavia toen Japan Nederlands-Indië binnenviel. De oorlog rukte het gezin uit elkaar. Vader, moeder, dochters en het jongste broertje verdwenen in verschillende interneringskampen, waar vader Gustave in januari 1943 kwam te overlijden. Zijn twee oudste zoons, Louis en Theo, ontkwamen aan de verschrikkingen van de Jappenkampen. Louis, de oudste zoon, ontsnapte begin 1942 naar Australië en belandde korte tijd later op de Nederlandse vliegschool in Jackson, Mississippi in de Verenigde Staten. Bij deze *Royal Netherlands Military Flying School*, kreeg hij een opleiding tot waarnemer. Als gebrevetteerd Officier-Zeewaarnemer derde klasse voor de Koninklijke Marine vertrok hij in het voorjaar van 1943 naar Groot-Brittannië, waar hij bij het 320 Squadron werd geplaatst, een Nederlands squadron bij de *Royal Air Force*, waarbij naast marinepersoneel ook veel mannen van de militaire luchtvaart dienden. Louis had 77 operationele uren vol gevlogen toen hij op 13 maart 1945 in een formatie met twaalf Mitchell-bommenwerpers van het 320 Squadron naar het Belgische plaatsje Manderfeld vloog om daar het wegennet te bombarderen. Tijdens de *bomb run* boven België explodeerde een van de Mitchells in de lucht, waardoor het toestel van Louis door de luchtdruk werd weggeblazen, een halve slag omdraaide en vervolgens brandend omlaag stortte, waarbij verschillende delen van het vliegtuig afvlogen. De beide 4-koppige Mitchell-bemanningen kwamen bij de crash om het leven.

Louis jongere broer Theo zou eveneens uit Indië weten weg te komen. Theo was in augustus 1941 als adelborst begonnen aan een opleiding aan het Instituut der

Marine in Soerabaja. Vlak voor de Japanse overrompeling van Java werd hij met de gehele officiersopleiding geëvacueerd naar Ceylon. Vanaf juni 1942 zette hij zijn officiersopleiding voort in Groot-Brittannië, waar hij zich opgaf voor de MLD. Na keuring bij de RAF en het doorlopen van de grondopleiding, begon hij in december aan de vliegopleiding. In Canada volgde hij in 1943 de voortgezette vliegopleiding en in september 1943 ontving hij zijn vliegbrevet (zijn wings). Terug in Groot-Brittannië werd hij benoemd tot officier-vlieger der 3e klasse en volgde een daar een *Fighter Course*. Zijn *Chief Flying Instructor* gaf hem de volgende kwalificatie: ‘Very keen and capable pilot. Must be watched for over confidence. Will do very well in 1st line Squadron.’ Vanaf mei 1944 was hij geplaatst bij het 1840 Squadron op Ballyhalbert ten zuiden van Belfast in Noord-Ierland. Tijdens het opwerken op Hellcats raakte hij op 9 juni 1944 tijdens een nachtelijke oefenvlucht vermist. Zijn squadron-commandant noteerde: ‘Halfway through the exercise (...) Flying Control (..) asked him to transmit for a fix, as he could not give them his definite position when asked (...) A vector was given him to base, to which he did not reply, and no further information has been heard of or from him.’

De rest van de familie Limbosch – moeder, dochters en jongste zoon – overleefden de Tweede Wereldoorlog – en keerden naar Nederland terug. Zij kregen pas maanden na de oorlog te horen dat beide broers waren omgekomen. Weduwe Limbosch bleef daarna nog met veel vragen zitten. In april 1946 verzocht zij daarom, vanuit buitenplaats Rustenhoven in Maartensdijk, dat diende als opvangcentrum voor gerepatrieerde Nederlanders uit Nederlands-Indië, aan het Ministerie van Marine om meer informatie over de omstandigheden waaronder haar beide zoons waren omgekomen. Enkele maanden later, in juni 1946 ontving zij een – tamelijk zakelijke – reactie met meer details over hun dood.

Zo liet de oorlog diepe sporen na bij de familie Limbosch. Vader lag begraven het Nederlands ereveld Leuwigajah te Cimahi in Indonesië, Theo vond een zeemansgraf in de Ierse zee in de buurt van Mull of Kintyre, en het lichaam van Louis kon uiteindelijk in België worden geborgen en kreeg een laatste rustplaats op het Militair Ereveld Grebbeberg te Rhenen, hier niet al te ver vandaan.

Het geleden leed en de offers van de familie Limbosch staat vandaag centraal voor *alle* gevallen in de familie van de Nederlandse militaire luchtvaart. Het is de moeite waard om deze mensen te herdenken, hun verhalen te blijven vertellen, zodat wij ons blijven realiseren welke offers de strijd voor vrede en veiligheid kan vergen en hoe zwaar ons aller verantwoordelijkheid dat te voorkomen weegt.

Dames en heren,

Ik sta hier bij deze bijzondere plechtigheid in mijn functie van Commandant van het Commando Luchtstrijdkrachten voor de laatste maal. Ik heb hier op deze dag, altijd met heel veel hulp van majoor Rolf de Winter, dank daarvoor Rolf, altijd geprobeerd een brug te slaan tussen verleden, heden en toekomst. Van de pioniersgeest van de vroege jaren naar de onbaatzuchtige moed tegen een overmacht van de meidagen naar de absolute professionaliteit en doorzettingsvermogen van vandaag naar de noodzaak om pioniersgeest, moed en professionaliteit ook en weer bij elkaar te brengen in de toekomst, met de volgende generatie CLSK, de generatie 3.0.

People Matter!

Het is dus voor mij persoonlijk dus de laatste keer dat ik, bij deze herdenking voor u sta in mijn hoedanigheid als Commandant Luchtstrijdkrachten. Maar u kunt er van verzekerd zijn dat wij ook in de komende jaren, hier op een passende

wijze eer blijven bewijzen aan onze ontvallen collega's, zodat hun offers en inzet nimmer zullen worden vergeten. Deze herdenking is een waardevolle en levende traditie, die wij met volle overtuiging in ere zullen houden. En weet, dat uw aanwezigheid eraan bijdraagt dat deze ceremonie de waardigheid krijgt die onze gevallen verdienen. Ik dank u voor uw aandacht.

Rolf de Winter/NIMH/26-04-2016